

رسالة النزي في فجاج المفاصد وعلاجها

ابو بكر محمد بن زكريا الرازي

(٢٥١-٥٣١٣ هـ.ق)

كتاب الخالص في علاج المفاصد

ترجمة فارسی اوجاع المفاسل

(از مترجمی ناشناس ساخته رسده به منتهم بھری)

به همراه ترجمه فارسی مقاله فی السخریة الرازی

تصحیح تحقیق و ترجمه

محمد ابراهیم ذاکر

غلامرضا حمید نژاد اول

- سرشنا : رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱-۳۱۳ ق.
Razi, AbūBakr Muhammad ibn Zakariya
- عنوان و نام پدیدآور : سادات فی اوجاع المفاسل و علاجها: کتاب الحاصل فی علاج المفاسل: ترجمه
رسی اوجاع المفاسل از مترجمی ناشناخته در سده هفتم هجری: به همراه
ترجمه ارسى مقاله فی النقرس رازی / ابوبکر محمد بن زکریا الرازی:
صحیح، نقد و ترجمه محمد ابراهیم ذاکر. غلامرضا جمشیدنژاد اول
تهران: مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب، ۱۳۹۹.
- مشخصات نشر : هفتاد، ۴۱، ۵، س. : سونه.
- مشخصات ظاهری : میراث مکتوب، ۳۷، علوم و فنون، ۲۴.
- فروست : 978-600-203-192-1
- شابک : فیپا
- وضعیت فهرست نویسی : کتابنامه: ص. [۴۴۳] - ۴۴۹ همچنین به صورت زیرنویس.
- یادداشت : نمایه.
- یادداشت : پزشکی اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴
Medicine, Islamic-Early works to 20th century
- موضوع : پزشکی سنتی - متون قدیمی تا قرن ۱۴
Traditional medicine-Early works to 20th century
- موضوع : مفصلها - بیماریها
- موضوع : Joints-Diseases
- موضوع : نقرس - متون قدیمی تا قرن ۱۴
Gout-Early works to 20th century
- موضوع : شناسه افزوده
ذاکر، محمد ابراهیم، ۱۳۳۵
- شناسه افزوده : جمشیدنژاد، غلامرضا، ۱۳۲۴ -
- شناسه افزوده : امیری، مصطفی [مترجم]
- رده بندی کنگره : R ۱۲۸/۳
- رده بندی دیویی : ۶۱۰/۹۱۷۶۷
- شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۲۴۵۸۷



رسالة في أوجاع المفاصل و علاجها

ابوبكر محمد بن زكريا الرازي (٢٥١-٣١٣ هـ.ق)

كتاب الحاصل في علاج المفاصل

ترجمة فارسی اوجاع المفاصل

(مترجمی ناشناخته در سده هفتم هجری)

همراه ترجمه فارسی مقاله فی النفوس رازی

تصحیح: توفیق ترابی: محمد ابراهیم ذاکر - غلامرضا جمشیدنژاد اول

شیر: میراث مکتوب

یرتو: محمد باهر

ترجمه گزیده / مقدمه: انگا سی: مصطفی امیری

خط عنوان: روح، خا: ۱۰۰، عبدالرضایی

مدیر فنی و امور چاپ: حسین شاکر لوفرد

صفحه‌آرا: محمدرضا خان

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

بها با جلد شومیز: ۷۹۰۰۰ تومان

بها با جلد سخت: ۹۹۰۰۰ تومان

شابک: ۱-۱۹۲-۲۰۳-۶۰۰-۹۷۸

چاپ (دیجیتال): میراث

شماره فروش: ۵۵۶۵

همه حقوق متعلق به ناشر و محفوظ است
نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از ناشر ممنوع است

نشانی ناشر: تهران، ش.پ: ۱۳۱۵۶۹۳۵۱۹

تلفن: ۶۶۴۹۰۶۱۲، دورنگار: ۶۴۴۰۶۲۵۸

E-mail: tolid@MirasMaktoob.ir

<http://www.MirasMaktoob.ir>

فهرست مطالب

دیباچه مصباحان پژوهشگران	سیزده
زندگی نامه رازی	سیزده
آموزگاران	چهارده
سن کاری و شمارگان کتاب های ازی	شانزده
رازی اندیشمندی آزمون گرا	نوزده
نقدگر بی پروا	بیست و یک
الف) نقد و نقض مخالفین دانش شیمی و کیمیاگران	بیست و دو
ب) نقد و نقض مخالفین دانش پزشکی یا داروشناسی و	بیست و دو
ج) نقد و نقض دیدگاه های پیرامون علوم طبیعی	بیست و سه
د) رد و نقد دیدگاه های علوم فلسفه و حکمت	بیست و سه
ه) رد و نقد دیدگاه های برخی از اندیشمندان عرصه دانش	بیست و چهار
و) رد و نقد دیدگاه های ریاضیات، اخترشناسی	بیست و پنج
ز) نقد روزگار، بازگویی نادانی برخی پزشکان ناآگاه و مردم ساده دل	بیست و پنج
نامه نگاری و گفتگوگری	بیست و شش
الف) دانش و هنر کیمیاگری	بیست و شش
ب) پزشکی	بیست و شش
ج) فلسفه و حکمت	بیست و شش
د) ریاضیات	بیست و شش

هـ) طبيعيات	بیست و هفت
و) الهیات	بیست و هفت
ارجاع نویسی	بیست و هفت
درمان گر سنجش گرا	بیست و نه
آزمودگی بسیار بالای رازی در پیشاب شناسی	سی و شش
آزمون از دانشجویان پزشکی	سی و شش
کار آزمودگی بالای رازی در نبض شناسی	سی و نه
منش و مار	سی و نه
بیمارستانی	چهل و یک
اهمیت و ارزشمندی موانع دردبندها در گذر تاریخ پزشکی و نگارش اوجاع المفاصل، تقرس نگاری و عرق النسا	چهل و دو
تاریخچه اوجاع المفاصل نویسی	چهل و دو
تاریخچه تقرس نویسی	چهل و سه
تاریخچه اوجاع خاصه نویسی	چهل و پنج
تاریخچه عرق النسا نویسی	چهل و پنج
تاریخچه نگارش درباره شکستگی استخوان و درمان در رفتگی های مفصلی	چهل و پنج
نسخه شناسی و کتاب شناسی هر سه متن	چهل و هشت
نسخه شناسی و کتاب شناسی فی اوجاع المفاصل	چهل و هشت
کدیکولوژی فی اوجاع المفاصل	پنجاه و شش
نسخه های مورد استفاده در این پژوهش	پنجاه و هفت
الف: اصل عربی اوجاع المفاصل	پنجاه و هشت
ب: کتاب الحاصل فی علاج المفاصل (ترجمه فارسی اوجاع المفاصل)	پنجاه و هشت
ج: مقالة في النقرس لأبي بكر الرازي	پنجاه و نه
نشانه های نگارشی	پنجاه و نه
ویژگی ها و نسخه شناسی دست نوشته	شصت و یک
افتادگی ها و جابه جایی های درون متنی کتاب الحاصل	شصت و یک
مهرها	شصت و دو
سپاس نامه	شصت و سه

في أوجاع المفاصل وعلاجها

١-١٦٦

- الباب الأول - في الاسباب المحدثة لوجع المفاصل وكيفية توجع المفاصل منها ٧
- الباب الثاني - في سبب تولد الفضول في الأبدان وانصابها من بعض الأعضاء إلى بعض، وما يندفع بذلك عن الانسان من العلل والاسقام الردية ١٣
- الباب الثالث - في تقسيم وجع المفاصل إلى أصنافه وعلامة كل صنف منه ٣٥
- الباب الرابع - في ذكر علاج كل مجمل لوجع المفاصل [غير مفصل الورك] ٤٧
- الباب الخامس - ذكر مجمل لوجع مفصل الورك وعلاجه ٦٥
- الباب السادس - في ذكر عرق النساء وعلاج مجمل له ٧١
- الباب السابع - في ذكر مواء الأدوية المسهلة التي يحتاج في علاج أوجاع المفاصل الحارة مع تميز وتحديد ونقصا يلحق بكل واحد منها ٧٧
- الباب الثامن - في الأدوية المسهلة للبلغم والخلط التي تستعمل في [أوجاع] المفاصل على السبيل الأول ٨٥
- الباب التاسع - في الأدوية التي تسهل إخلاء الأسود ٩١
- الباب العاشر - في الأدوية [التي] تسهل إمزجة وبلغ معاً ٩٥
- الباب الحادي عشر - في الأدوية المسكنة لأوجاع المفاصل ٩٩
- الباب الثاني عشر - في ذكر الحقن المستعملة لوجع الورك ١٠٣
- الباب الثالث عشر - في الأضمدة والأطلية [التي] تستعمل في وجع المفاصل الحارة من الدافعة و[المانعة] والمحللة والمسكنة ١٠٧
- الباب الرابع عشر - في الأضمدة والأطلية المستعملة في علل المفاصل ١١٧
- الباب الخامس عشر - في علاج الأورام الصلبة، والتجبر والتققع الحادتين ١٢١
- الباب السادس عشر - في الأدوية الكاوية التي [تسمى] بمبدلة التركيب وذكر الأدوية ١٢٩
- المحرقة الكاوية التي يسميها الأطباء محقرة ومبدلة التركيب، ١٢٩
- الباب السابع عشر - في ذكر صفة المحجمة التي تعلق بالنار على الورك ١٣٣
- الباب الثامن عشر - في صفة كي الورك وصفة المكوى لذلك ١٣٥
- الباب التاسع عشر - في الاحتراس من وجع المفاصل ١٣٧
- الباب العشرون - في الاحتراس من وجع الورك وعرق النساء ١٥٥

الباب الحادى والعشرون - في الأدوية المشهورة [التي] ترفع اوجاع المفاصل	١٥٧
الباب الثاني والعشرون - في الأشياء النافعة من هذا الوجع بجملة جواهرها و خواصها	١٦٣
[خاتمة الكتاب]	١٦٥

كتاب الحاصل في علاج المفاصل

١٦٧ - ٣٣٣

[آغاز]	١٦٩
فصل نخستين - در بادزدن وجع مفاصل و چگونگی به درد آمدن آن	١٧٣
فصل دوم - [در] سبب تولد فضول در بدن و ریخته شدن آن از بعضی اعضا بر بعضی	١٧٩
فصل سوم - در انواع وجع مفاصل - علامت هر نوعی	٢٠١
فصل چهارم - در علاج وجع اعصاب به طریق کلی	٢١٣
فصل پنجم - در علاج وجع مفاصل به طریق کلی	٢٢٧
فصل ششم - در عرق النساء و علاج مفاصل آنها	٢٣٣
فصل هفتم - در داروهای مسهل که در اوجاع مفاصل گرم به کار آید با شرح و تفصیلی که لایق آن بود	٢٣٩
فصل هشتم - در داروهایی که اسهال یلغم و سرفه را خام می کنند	٢٤٧
فصل نهم - در داروهای که اسهال سودا کند	٢٥٥
فصل دهم - در داروهای که اسهال صفرا و یلغم کند	٢٥٩
فصل یازدهم - در داروهای که درد بنشانند	٢٦٣
فصل دوازدهم - در حُقنه هایی که در درد سرین استعمال کنند	٢٦٧
فصل سیزدهم - در ضمادها و طلاهایی که در آماس های گرم استعمال	٢٧١
فصل چهاردهم - در طلاها و ضمادهایی که در اوجاع مفاصل سرد استعمال کنند	٢٨١
فصل پانزدهم - در علاج آماس های سخت و متحجر	٢٨٧
فصل شانزدهم - در ضمادهای داغ کننده	٢٩٥
فصل هفدهم - در صفت محجمه ای که بر سرین نهند	٢٩٩
فصل هجدهم - در صفت داغ کردن سرین	٣٠١
فصل نوزدهم - در احتراز کردن از اوجاع مفاصل	٣٠٣
فصل بیستم - در احتراز کردن از وجع سرین و عرق النساء	٣٢١
فصل بیست و یکم - در یاد کردن داروهای که معروف است به قلع اوجاع مفاصل و	٣٢٣

فصل بیست و دوم - در چیزها که به جمله جوهر و خاصیت این رنج را شود دارد ه.....	۳۳۱
[انجامه]	۳۳۳

مقالة في النقرس

۳۹۷-۳۳۵

[دیباچه]	۳۳۷
باب یکم - نقرس چیست؟ و چگونگی جداسازی آن از درد بندهای دیگر.....	۳۴۱
باب دوم - انگیزه‌های پیدایش نقرس کدام‌اند؟	۳۴۳
باب سوم - برخی از بیماران نقرسی از بیماری به زودی رهایی یافته، تندرستی خود را بازمی‌یابند و گروهی دیگر از ایشان.....	۳۴۵
باب چهارم - نقرس بر چه اساسی دونه است؟	۳۴۷
باب پنجم - چرا بندهای بیماری نقرس نمی‌شوند؟	۳۴۹
باب ششم - چرا خواب‌اندازی در بیماری نقرس نمی‌شوند؟	۳۵۱
باب هفتم - انگیزه رخ ندادن پادشاه نقرس - کودکان، پیش از زمان بلوغ	۳۵۳
باب هشتم - نشانه‌های پیدایش نقرس از - صفتایی کدام‌اند؟	۳۵۵
باب نهم - نشانه‌های پیدایش نقرس از خون بلغام کدام‌اند؟	۳۵۹
باب دهم - روش‌های رویارویی پیاده‌کردنی در درمان نقرس چندتايند؟	۳۶۱
باب یازدهم - چگونه می‌توان با پرهیز، نقرس را چاره کرد؟	۳۶۳
باب دوازدهم - چگونگی چاره‌سازی نقرسیان با خوراکی و آشامیدنی	۳۶۹
باب سیزدهم - راهکار درمان بیماران نقرسی با روان‌سازی	۳۷۳
باب چهاردهم - چگونگی درمان نقرس با راندن خون	۳۷۹
باب پانزدهم - چگونگی بالا آوردن درمانی در بیماران نقرسی	۳۸۳
باب شانزدهم - چگونگی آب‌درمانی نقرسیان	۳۸۵
باب هفدهم - کاربرد مرهم‌ها و داروهای گذاشتنی در بیماران نقرسی	۳۸۷
باب هزدهم - چگونگی گرمابه‌درمانی بیماران نقرسی	۳۹۱
باب نوزدهم - چگونگی درمان بیماری نقرس در آغاز و جلوگیری از پیشرفت آن.....	۳۹۳
باب بیستم - چگونگی برگشت‌ناپذیرسازی نقرس	۳۹۵
[انجامه]	۳۹۷

نمایگان

۳۹۹-۴۴۱

۴۰۱	کسان.....
۴۰۵	بیماری و نشانه‌ها.....
۴۱۱	جای‌ها.....
۴۱۳	واژگان ویژه.....
۴۴۳	کتاب‌نامه.....

دیباچه

زندگی نامه رازی

محمّد فرزند زکریا فرزند یحیی از (۲۵۱-۳۱۳ ق/ ۸۶۵-۹۲۵ م) یکی از نخبگان بزرگ ایرانی است که در اوج شاه فانی تمدن جهان اسلام اختری تابناک بود، در ری چشم به جهان گشود و در زیر خاک‌های حسین، یرمین آرمید. او اندیشمندی فرادانش بود. گستره آگاهی‌های او دربرگیرنده همه دانش‌های روزگار آن بود. او توانست در زمینه دانش‌های پزشکی، فلسفه، منطق، حکمت، الهیات، اخلاق، و اختریینی و کیمیا استوارانه دیدگاه‌های خود را بازگو کند و هم‌چون گوهری گرانبه با زمینه‌های خود در زمینه‌های گوناگون علمی را به یادگار بگذارد. بلندآوازی رازی بیشتر در دانش پزشکی و پس از آن در کیمیا است.

هوش، ذکاوت و توانایی‌هایش، او را در میان اندیشمندان چندین دانش، یکه‌تاز کرد و تا چندین سده پس از درگذشت، آوازه جهانی یافت. تاریخ‌نگاران، خاورشناسان بزرگ باختر و خاور وی را بزرگ‌ترین پزشک سرزمین‌های اسلامی و جهان در سده‌های میانی، جالینوس عرب، پزشک کلینیسین می‌شناختند.

زایش: رازی در ری پا به جهان نهاد و در همین شهر رخت از این گیتی بریست.